

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2025"

ERKAK BEPUSHTLIGINING DIAGNOSTIKASIDA SPERMOGRAMMANING AHAMIYATI

Allamuratova Miyasar Kuralbay qizi

Toshkent davlat tibbiyot universiteti

Kurbanova Z.Ch

Professor DSc

Sayfutdinova Z.A

Dotsent PhD

Annotatsiya: Ushbu tezisda erkak bepushtligining diagnostikasida spermogrammaning ahamiyati tahlil qilinadi. Spermogramma urug' suyuqligining asosiy ko'rsatkichlarini baholash orqali erkak reproduktiv salomatligini aniqlashda muhim diagnostik usul hisoblanadi. Ish davomida spermogramma natijalariga ta'sir etuvchi omillar, diagnostik mezonlar va zamonaviy tahlil metodlari yaratiladi.

Kalit so'zlar: Spermogramma, erkak bepushtligi, urug' suyuqligi, diagnostika, sperma sifati, reproduktiv salomatlik, harakatchanlik.

KIRISH

Hozirgi kunda reproduktiv salomatlik global sog'liq muammolaridan biri bo'lib qolmoqda. Bepushtlik juftliklarning taxminan 15% da uchraydi va bu holatning taxminan yarimi erkak omiliga to'g'ri keladi. Shu nuqtai nazardan, erkak bepushtligini o'z vaqtida aniqlash va to'g'ri baholash dolzarb masala hisoblanadi. Erkak bepushtligini aniqlashda spermogramma- ya'ni urug' suyuqligining laborator tahlili- asosiy diagnostik usullardan biri sanaladi. Mazkur tahlil yordamida spermaning hajmi, konsentratsiya, harakatchanligi, morfologiyasi kabi ko'rsatkichlar baholanadi va bu natijalar asosida erkakning fertilitet darajasi aniqlanadi. Ushbu tezisda spermogrammaning diagnostik ahamiyati, unga ta'sir etuvchi omillar va zamonaviy baholash usullari tahlil qilinadi.

Asosiy qism:

1. Erkak bepushtligining sabablari va diagnostika zarurati.

Reproduktiv salomatlik sohasidagi tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdagi, bepushtlik holatlarining kamida 40-50% holatlari erkak omiliga bog'liq bo'ladi. Erkak bepushtligi quyidagi asosiy sabablar bilan bog'liq bo'lishi mumkin.

Endokrin buzilishlar: Testosteron, LH va FSh gormonlaridagi muvozanat buzilishi.

Varikosele: Moyak venalarining kengayib ketishi natijasida urug' ishlab chiqarilishining pasayishi.

Yallig'lanish va infeksiyalar: Jinsiy yo'l bilan yuqadigan kasalliklar, surunkali prostatit.

Genetik va irsiy omillar: Klaynfelter sindromi, Y- xromosoma mikrodeletsiyalari.

Ekologik va turmush tarzi omillari: Radiatsiya, og'ir metallar, stress, chekish, giyohvantlik, noto'g'ri ovqatlanish.

2. Spermogrammaning mohiyati va diagnostik mezonlari.

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2025"

Spermogramma- bu urug' suyuqligining laboratoriya tahlili bo'lib, erkakning reproduktiv salohiyatini baholashga yordam beradi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) tomonidan belgilangan norma ko'rsatkichlari quyidagicha:

Sperma hajmi: ≥ 1.5 ml

Spermatozoidlar soni: ≥ 15 million/ml

Umumiy harakatchanlik: $\geq 40\%$

Progresstiv harakatchanlik: $\geq 32\%$

Normal morfologiya: $\geq 4\%$

Hayotiylik: $\geq 58\%$

pH darajasi: 7.2-8.0

Tahlil mikroskop ostida o'tkaziladi. Bugungi kunda zamonaviy laboratoriyalarda CASA (computer assisted semen analysis) tizimi yordamida aniq va avtomatlashtirilgan baholash usullari ham qo'llanilmoqda.

Spermogramma yordamida quyidagi klinik holatlarni aniqlash mumkin:

Ologospermiya- spermatozoidlar sonining kamayishi

Astenospermiya- harakatchanlikning pastligi

Teratospermiya- morfologik nuqsonlarning mavjudligi

Azoospermiya- spermatozoidlarning to'liq yo'qligi.

3. Spermogramma natijalariga ta'sir qiluvchi omillar.

Fizik omillar: tana harorati, moyaklar haroratining yuqoriligi spermatogenezga salbiy ta'sir qiladi.

Ovqatlanish va turmush tarzi: antioksidantlarga boy ovqatlar (S vitamini, sink) sperma sifatini yaxshilaydi. Chekish va alkogol esa harakatchanlikni kamaytiradi.

Stress va psixologik holat: surunkali stress gormonlar muvozanatini buzadi, bu esa spermatozoidlar sifatiga ta'sir qiladi.

Tibbiy dorilar va kimyoviy moddalar: ba'zi antibiotiklar, anabolik steroidlar, radiatsiya va zaharli moddalar spermatogenezni to'xtatadi yoki buzadi.

Xulosa: O'tkazilgan tahlillar asosida spermogramma erkak bepushtligini aniqlashda eng muhim va ishonchli diagnostik usul ekanligi isbotlandi. Ushbu tahlil spermaning asosiy ko'rsatkichlarini baholab, bepushtlikka olib keluvchi omillarni aniqlash imkonini beradi. Zamonaviy texnologiyalar yordamida spermogramma natijalarining aniqligi oshmoqda, bu esa erkak reproduktiv salomatligini baholashda tibbiyot amaliyoti uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABYOTLAR:

1. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST). *WHO laboratory manual for the examination and processing of human semen, 6th ed.* Geneva: World Health Organization; 2021.

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2025"

2. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST). *WHO laboratory manual for the examination and processing of human semen, 5th ed.* Geneva: World Health Organization; 2010.
3. Hadi H, Ali RA. WHO laboratory manual for the examination and processing of human semen, Fifth Edition. Jabir ibn Hayyan Medical University; 2021.
4. Pekmez C, editor. *WHO laboratory manual for the examination and processing of human semen, 6th ed.* Geneva: World Health Organization; 2021.
5. Askew I, Toskin I. WHO launches updated manual to ensure high quality testing of human semen in clinical and research settings. World Health Organization; 2021.